

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

कृष्णयजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे
॥ प्रथमाष्टके प्रथमः प्रश्नः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ प्रथमाष्टके प्रथमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ(४)म्।
ब्रह्म सन्धत्तं तन्मै जिन्वतम्।
क्षत्रगं सन्धत्तं तन्मै जिन्वतम्।
इषगं सन्धत्तं तां मै जिन्वतम्।
ऊर्जगं सन्धत्तं तां मै जिन्वतम्।
रयिगं सन्धत्तं तां मै जिन्वतम्।
पुष्टिगं सन्धत्तं तां मै जिन्वतम्।
प्रजागं सन्धत्तं तां मै जिन्वतम्।
पशून्धसन्धत्तं तान्मै जिन्वतम्।
स्तुतोसि जनधाः।
देवास्त्वा शुक्रपाः प्रणयन्तु ॥ 1 ॥

सुवीराः प्रजाः प्रजनयन्परीहि।
शुक्रः शुक्रशोचिषा।
स्तुतोसि जनधाः।
देवास्त्वा मन्थिपाः प्रणयन्तु।
सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन्परीहि।

Please let us know of any errors in this text.

मन्थी मन्थिशोचिषा।
सञ्जग्मानौ दिव आ पृथिव्याऽऽयुः।
सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
प्राणग्ं सन्धत्तं तं मे जिन्वतम्।
अपानग्ं सन्धत्तं तं मे जिन्वतम् ॥ 2 ॥

व्यानग्ं सन्धत्तं तं मे जिन्वतम्।
चक्षुः सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
श्रोत्रग्ं सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
मनः सन्धत्तं तन्मे जिन्वतम्।
वाचग्ं सन्धत्तं तां मे जिन्वतम्।
आयुः स्थ आयुर्मे धत्तम्।
आयुर्यज्ञाय धत्तम्।
आयुर्यज्ञपतये धत्तम्।
प्राणः स्थः प्राणं मे धत्तम्।
प्राणं यज्ञाय धत्तम् ॥ 3 ॥

प्राणं यज्ञपतये धत्तम्।
चक्षुः स्थश्चक्षुर्मे धत्तम्।
चक्षुर्यज्ञाय धत्तम्।
चक्षुर्यज्ञपतये धत्तम्।
श्रोत्रग्ं स्थः श्रोत्रं मे धत्तम्।

श्रोत्रं यज्ञाय धत्तम्।
 श्रोत्रं यज्ञपतये धत्तम्।
 तौ देवौ शुक्रामन्थिनौ।
 कल्पयतं दैवीर्विशः।
 कल्पयतं मानुषीः ॥ 4 ॥

इषमूर्जमस्मासु धत्तम्।
 प्राणान्पशुषु।
 प्रजां मयि च यजमाने च।
 निरस्तः शण्डः।
 निरस्तो मर्कः।
 अपनुत्तौ शण्डामर्कौ सहामुना।
 शुक्रस्य समिदसि।
 मन्थिनः समिदसि।
 स प्रथमः संकृतिर्विश्वकर्मा।
 स प्रथमो मित्रो वरुणो अग्निः।
 स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वान्।
 तस्मा इन्द्राय सुतमाजुहोमि ॥ 5 ॥

नयन्त्वपानग्ं सन्धत्तं तं मे जिन्वतं प्राणं
 यज्ञाय धत्तं मानुषीरग्निर्द्वे च ॥ 1 ॥

ब्रह्मं क्षत्रं तदिषुमूर्जगं रयिं पुष्टिं प्रजां तां पशून्तान् ।
सन्धत्तं तत्प्राणमपानं व्यानं तं
चक्षुश्रोत्रं मनस्तद्वाचं ताम् ।
इषादिपञ्चके वाचं तां मे पशून्सन्धत्तं तान्मे
प्राणादित्रितये तं मेऽन्यत्र तन्मे ॥

कृत्तिकास्वग्निमादधीत ।
एतद्वा अग्नेर्नक्षत्रम् ।
यत्कृत्तिकाः ।
स्वायामेवैनं देवतायामाधाय ।
ब्रह्मवर्चसी भवति ।
मुखं वा एतन्नक्षत्राणाम् ।
यत्कृत्तिकाः ।
यः कृत्तिकास्वग्निमाधत्ते ।
मुख्यं एव भवति ।
अथो खलु ॥ 6 ॥

अग्निनक्षत्रमित्यपंचायन्ति ।
गृहान् ह दाहुको भवति ।
प्रजापती रोहिण्यामग्निमसृजत ।
तं देवा रोहिण्यामादधत ।
ततो वै ते सर्वान्रोहानरोहन् ।
तद्रोहिण्यै रोहिणित्वम् ।

यो रौहि॒ण्याम॒ग्निमा॑ध॒त्ते ।
 ऋ॒ध्नोत्ये॒व ।
 सर्वा॒न्नोहा॑न्नो॒हति॑ ।
 दे॒वा वै भ॒द्राः स॒न्तोऽग्नि॑माधि॒त्सन्त ॥ 7 ॥

तेषा॒मना॑हि॒तोऽग्नि॑रासी॒त् ।
 अथै॑भ्यो वा॒मं व॒स्वपा॑क्रामत् ।
 ते पुन॑र्व॒स्वोरा॑द॒धत॑ ।
 ततो॒ वै तान् वा॒मं व॒सूपा॑वर्तत ।
 यः पु॒राऽभ॒द्रः स॒न्पापी॑या॒न्थस्या॑त् ।
 स पुन॑र्व॒स्वोर॒ग्निमा॑द॒धीत॑ ।
 पुन॑रे॒वैनं॑ वा॒मं व॒सूपा॑वर्तते ।
 भ॒द्रो भ॑वति ।
 यः का॒मये॑त् दान॑कामा मे प्र॒जाः स्यु॑रिति ।
 स पूर्॒वयोः॑ फल्गु॒न्योर॒ग्निमा॑द॒धीत ॥ 8 ॥

अ॒र्य॒म्णो वा ए॒तन्न॑क्ष॒त्रम् ।
 यत्पूर्॒वे फल्गु॑नी ।
 अ॒र्यमे॑ति॒ तमा॑हुर्यो ददा॑ति ।
 दान॑कामा अ॒स्मै प्र॒जा भ॑वन्ति ।
 यः का॒मये॑त् भ॒गी स्या॑मिति ।
 स उत्त॑रयोः॑ फल्गु॒न्योर॒ग्निमा॑द॒धीत॑ ।

भग॑स्य॒ वा ए॒तन्नक्ष॑त्रम्।
यदु॑त्तरे॒ फल्गु॑नी।
भृ॒ग्यैव भ॑वति।
का॒ल॒क॒ञ्जा वै नामा॑सुरा आसन् ॥ ९ ॥

ते सु॑व॒र्गाय॑ लो॒काया॒ग्निम॑चिन्वत।
पुरु॑ष॒ इष्ट॑का॒मुपा॑दधात्पुरु॑ष॒ इष्ट॑काम्।
स इन्द्रो॑ ब्राह्म॒णो ब्रुवा॑ण॒ इष्ट॑का॒मुपा॑धत्त।
ए॒षा मे॑ चि॒त्रा नामेति॑।
ते सु॑व॒र्गं लो॒कमा॑प्रारो॒हन्।
स इन्द्र॑ इष्ट॑का॒मावृ॑हत्।
तेऽवा॑कीर्यन्त।
येऽवा॑कीर्यन्त।
त ऊ॒र्णाव॑भयोऽभवन्।
द्वावु॑द॒पत॑ताम् ॥ १० ॥

तौ दि॒व्यौ श्वा॑ना॒वभव॑ताम्।
यो भ्रातृ॑व्यवा॒न्थस्यात्।
स चि॒त्राया॑म॒ग्निमा॑दधीत।
अ॒व॒कीर्ये॑व भ्रातृ॑व्यान्।
ओजो॑ बल॑मिन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मा॒त्मन्ध॑त्ते।
व॒सन्ता॑ ब्राह्म॒णोऽग्नि॑मादधीत।

व॒स॒न्तो॑ वै ब्रा॒ह्म॒ण॒स्य॒र्तुः॑ ।
 स्व॑ ए॒वैन॑मृ॒तावा॒धाय॑ ।
 ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सी भ॑वति ।
 मुखं॑ वा ए॒तद॑तूनाम् ॥ 11 ॥

यद्व॑स॒न्तः॑ ।
 यो व॒स॒न्ता॒ऽग्नि॑मा॒धत्ते॑ ।
 मुख्यं॑ ए॒व भ॑वति ।
 अथो॑ योनि॑म॒न्तमे॒वैनं॑ प्रजा॑त॒माध॑त्ते ।
 ग्री॒ष्मे रा॑ज॒न्यं आद॑धीत ।
 ग्री॒ष्मो वै रा॑ज॒न्य॑स्य॒र्तुः॑ ।
 स्व॑ ए॒वैन॑मृ॒तावा॒धाय॑ ।
 इन्द्रि॒या॒वी भ॑वति ।
 श॒रदि॑ वैश्य॒ आद॑धीत ।
 श॒रद्वै॑ वैश्य॑स्य॒र्तुः॑ ॥ 12 ॥

स्व॑ ए॒वेन॑मृ॒तावा॒धाय॑ ।
 प॒शु॒मा॒न्भ॑वति ।
 न पूर्॒वयोः॑ फ॒ल्गु॑न्यो॒र॒ग्नि॑माद॑धीत ।
 ए॒षा वै ज॑घ॒न्यां रा॒त्रिः सं॑व॒त्सर॑स्य ।
 यत्पूर्॒वे फ॑ल्गु॒नी ।
 पृ॒ष्टि॒त ए॒व सं॑व॒त्सर॑स्या॒ग्नि॑मा॒धाय॑ ।

पापी॑यान्भवति।
उत्तर॑यो॒राद॑धीत।
ए॒षा वै प्र॑थ॒मा रा॒त्रिः संव॑त्स॒रस्य॑।
यदु॑त्तरे॒ फल्गु॑नी।
मु॒ख॒त ए॒व संव॑त्स॒रस्या॒ग्निमा॒धाय॑।
वसी॑यान्भवति।
अथो॑ खलु॑।
य॒दैवैनं॑ य॒ज्ञ उ॑प॒नमे॑त्।
अथाद॑धीत।
सैवा॑स्यर्द्धिः॑ ॥ 13 ॥

खल्वा॑धि॒त्सन्त॒ फल्गु॑न्योर॒ग्निमाद॑धीतासन्नपततामृतूनां
वैश्य॑स्य॒र्तुरु॑त्तरे॒ फल्गु॑नी॒ षट्च॑ ॥ 2 ॥

उद्ध॑न्ति।
यदे॒वास्या॑ अमे॒ध्यम्।
तदप॑ हन्ति।
अ॒पोऽवो॑क्षति॒ शान्त्यै॑।
सि॒क॑ता॒ निव॑पति।
ए॒तद्वा अ॒ग्नेर्वै॑श्वान॒रस्य॑ रू॒पम्।
रू॒पेणै॒व वै॑श्वान॒रमव॑रुन्धे।
ऊषा॑न्नि॒वप॑ति।

पुष्टि॒र्वा ए॒षा प्र॒जन॑नम्।

यदू॒षाः ॥ 14 ॥

पुष्ट्या॑मे॒व प्र॒जन॑नेऽग्नि॒माध॑त्ते।

अथो॑ सं॒ज्ञानं॑ ए॒व।

सं॒ज्ञान॑ग्ग् ह्यै॒तत्प॑शूनाम्।

यदू॒षाः।

द्यावा॑पृथि॒वी स॒हास्ता॑म्।

ते वि॑य॒ती अ॑ब्रूताम्।

अ॒स्त्वे॒व नो॑ स॒ह य॒ज्ञिय॑मिति॑।

यद॒मुष्या॑ य॒ज्ञिय॑मासीत्।

तद॒स्याम॑दधात्।

त ऊ॒षा॑ अभवन् ॥ 15 ॥

यद॒स्या य॒ज्ञिय॑मासीत्।

तद॒मुष्या॑मदधात्।

तद॒दश्च॑न्द्रम॑सि कृष्णम्।

ऊ॒षा॑न्नि॒वप॑न्नदो ध्यायेत्।

द्यावा॑पृथि॒व्योरे॒व य॒ज्ञिये॑ऽग्नि॒माध॑त्ते।

अ॒ग्नि॒र्दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त।

आ॒खू रू॒पं कृ॑त्वा।

स पृथि॒वीं प्रा॑विशत्।

स ऊ॒तीः कु॒र्वाणः पृ॒थि॒वीम॒नु॒ सम॑चरत् ।
तदा॑खुकरी॒षम॑भवत् ॥ 16 ॥

यदा॑खुकरी॒षगं॑ सम्भारो भवति ।
यदे॒वास्य॒ तत्र॒ न्य॑क्तम् ।
तदे॒वावरु॑न्धे ।
ऊ॒र्जं वा ए॒तगं॑ रसं पृ॒थि॒व्या उ॑प॒दीका॒ उद्दि॑हन्ति ।
यद्व॒ल्मीक॑म् ।
यद्व॒ल्मीक॑व॒पा सम्भारो॑ भवति ।
ऊ॒र्जमे॒व रसं॑ पृ॒थि॒व्या अ॑वरुन्धे ।
अथो॒ श्रोत्र॑मेव ।
श्रोत्र॑ग्ग् ह्ये॒तत्पृ॑थि॒व्याः ।
यद्व॒ल्मीकः॑ ॥ 17 ॥

अब॑धिरो भवति ।
य ए॒वं वेद॑ ।
प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत ।
तासा॑मन्नमुपा॑क्षीयत ।
ताभ्यः॒ सूद॑मुप॒ प्राभि॑नत् ।
ततो॒ वै तासा॑मन्नं नाक्षी॑यत ।
यस्य॒ सूदः॑ सम्भारो भवति ।
नास्य॑ गृहेऽन्नं क्षीयते ।

आपो वा इ॒दम॒ग्रे स॒लिल॒मा॑सीत्।
तेन॑ प्र॒जाप॑तिरश्राम्यत् ॥ 18 ॥

क॒थमि॒दग्ग् स्या॒दिति॑।
सोऽप॑श्यत्पुष्कर॒पर्णं तिष्ठ॑त्।
सोऽम॑न्यत।
अस्ति॒ वै तत्।
यस्मि॑न्नि॒दमधि॑तिष्ठतीति॑।
स व॑रा॒हो रू॒पं कृ॒त्वोप॒ न्यम॑ञ्जत्।
स पृ॑थि॒वीम॒ध आ॑र्च्छत्।
तस्या॑ उप॒हत्यो॑दमञ्जत्।
तत्पु॑ष्कर॒पर्णेऽप्र॑थयत्।
यदप्र॑थयत् ॥ 19 ॥

तत्पृ॑थि॒व्यै पृ॑थि॒वित्व॑म्।
अभू॑द्वा इ॒दमिति॑।
तद्भू॑म्यै भू॒मित्व॑म्।
तां दि॒शोऽनु॒ वातः॑ सम॑वहत्।
ताग्ं श॑र्करा॒भिरदृ॑गंहत्।
शं वै नोऽभू॑दिति॑।
तच्छ॑र्करा॒णाग्ं श॑र्कर॒त्वम्।
यद्व॑रा॒हवि॑हतग्ं सम्भारो भव॑ति।

अ॒स्यामे॒वाछं॑म्बट्कारम॒ग्निमा॑धत्ते ।
शर्करा॑ भवन्ति॒ धृत्यै॑ ॥ 20 ॥

अथो॑ श॒न्त्वाय॑ ।
सरे॑ता अ॒ग्निरा॒धेय॑ इत्याहुः ।
आपो॑ वरु॒णस्य॑ पत्न्य॒ आसन् ।
ता अ॒ग्निर॒भ्यध्या॑यत् ।
ताः सम॑भवत् ।
तस्य॑ रे॒तः परा॑ऽपतत् ।
तद्धि॑रण्यमभवत् ।
यद्धि॑रण्यमुपास्यति ।
सरे॑तसमे॒वाग्नि॑माधत्ते ।
पुरु॑ष॒ इन्वै॒ स्वाद्रे॑तंसो बीभ॒त्सत् इत्या॑हुः ॥ 21 ॥

उ॒त्तर॑त उपा॑स्यत्य॒बीभ॑त्सायै ।
अति॑ प्रय॑च्छति ।
आ॒र्तिमे॒वाति॑प्रय॑च्छति ।
अ॒ग्निर्दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त ।
अश्वो॑ रू॒पं कृ॑त्वा ।
सो॑ऽश्व॒त्थे सं॑व॒त्सर॑मतिष्ठत् ।
तद॑श्व॒त्थस्या॑श्व॒त्थत्व॑म् ।
यदा॑श्व॒त्थः सम्भारो॑ भवति ।

यदे॒वा॒स्य॒ तत्र॒ न्य॑क्तम्।

तदे॒वा॒वरु॑न्धे ॥ 22 ॥

दे॒वा वा ऊ॒र्जं व्य॑भजन्त।

तत॑ उदु॒म्बर॒ उद॑तिष्ठत्।

ऊ॒र्वा उ॑दु॒म्बरः॑।

यदौ॑दु॒म्बरः॑ सम्भारो भव॑ति।

ऊ॒र्जमे॒वावरु॑न्धे।

तृ॒तीय॑स्यामि॒तो दि॒वि सोम॑ आसीत्।

तं गा॑य॒त्र्याह॑रत्।

तस्य॑ पर्ण॒मच्छि॑द्यत।

तत्पर्णो॑ऽभवत्।

तत्पर्ण॑स्य॑ पर्ण॒त्वम् ॥ 23 ॥

यस्य॑ पर्ण॒मयः॑ सम्भारो भव॑ति।

सोम॑पी॒थमे॒वावरु॑न्धे।

दे॒वा वै ब्र॒ह्म॑न्नवदन्त।

तत्पर्ण॑ उपा॑शृणोत्।

सुश्र॑वा॒ वै नाम॑।

यत्पर्ण॑मयः॑ सम्भारो भव॑ति।

ब्र॒ह्म॒वर्च॑समे॒वावरु॑न्धे।

प्र॒जाप॑तिर॒ग्निम॑सृजत।

सोऽबिभेत्प्र मां धक्ष्यतीति।
तगं शम्याऽशमयत् ॥ 24 ॥

तच्छम्यै शमित्वम्।
यच्छमीमयः सम्भारो भवति।
शान्त्या अप्रदाहाय।
अग्नेः सृष्टस्य यतः।
विकङ्कतं भा आच्छत्।
यद्विकङ्कतः सम्भारो भवति।
भा एवावरुन्धे।
सहृदयोऽग्निराधेय इत्याहुः।
मरुतोऽद्भिरग्निमतमयन्।
तस्य तान्तस्य हृदयमाच्छिन्दन्।
साऽशनिरभवत्।
यदशनिहतस्य वृक्षस्य सम्भारो भवति।
सहृदयमेवाग्निमाधत्ते ॥ 25 ॥

ऊषां अभवन्नभवद्वल्मीकोऽश्राम्यदप्रथयद्धृत्यै बीभत्सत्
इत्याहु रुन्धे पर्णत्वमशमयदच्छिन्दग्गस्त्रीणि च ॥ 3 ॥

द्वादशसु विक्रामेष्वग्निमादधीत।
द्वादश मासाः संवत्सरः।
संवत्सरादेवैनमवरुध्याधत्ते।

यद्द्वादशसु विक्रामेष्वदधीत।
 परिमितमवरुन्धीत।
 चक्षुर्निमित्त आदधीत।
 इयद्द्वादशविक्रामा(३) इति।
 परिमितं चैवापरिमितं चावरुन्धे।
 अनृतं वै वाचा वदति।
 अनृतं मनसा ध्यायति ॥ 26 ॥

चक्षुर्वै सत्यम्।
 अद्रा(३)गित्याह।
 अदर्शमिति।
 तथ्सत्यम्।
 यश्चक्षुर्निमित्तेऽग्निमाधत्ते।
 सत्य एवैनमाधत्ते।
 तस्मादाहिताग्निर्नानृतं वदेत्।
 नास्यं ब्राह्मणोऽनाश्वान्गृहे वसेत्।
 सत्ये ह्यस्याग्निराहितः।
 आग्नेयी वै रात्रिः ॥ 27 ॥

आग्नेयाः पशवः।
 ऐन्द्रमहः।
 नक्तं गार्हपत्यमादधाति।

प॒शू॒ने॒वा॒व॒रु॒न्धे ।
 दि॒वाँऽऽह॒व॒नी॒य॑म् ।
 इ॒न्द्रि॒य॒मे॒वा॒व॒रु॒न्धे ।
 अ॒र्धो॑दि॒ते॒ सूर्य॑ आ॒ह॒व॒नी॒य॒माद॑धाति ।
 ए॒तस्मि॒न्वै लो॒के प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत ।
 प्र॒जा ए॒व तद्य॑ज॒मानः॑ सृजते ।
 अथो॑ भू॒तं चै॒व भ॑वि॒ष्यच्चा॑व॒रु॒न्धे ॥ 28 ॥

इडा॒ वै मा॑न॒वी य॑ज्ञानूक॒शिन्या॑सीत् ।
 साऽशृ॑णोत् ।
 अ॒सुरा॑ अ॒ग्नि॒माद॑धत् इति॑ ।
 तद॑गच्छत् ।
 त आ॑ह॒व॒नी॒य॒मग्र॑ आद॑धत ।
 अथ॑ गा॒र्ह॑पत्यम् ।
 अथा॑न्वाहा॒र्य॒पच॑नम् ।
 साऽब्र॑वीत् ।
 प्र॒तीच्ये॑षाग् श्रीर॑गात् ।
 भ॒द्रा भू॒त्वा परा॑भविष्य॒न्तीति॑ ॥ 29 ॥

यस्यै॒वम॒ग्निरा॑धी॒यते॑ ।
 प्र॒तीच्य॑स्य॒ श्रीरे॑ति ।
 भ॒द्रो भू॒त्वा परा॑भवति ।

साऽशृ॑णोत्।
 दे॒वा अ॒ग्नि॑माद॑धत् इति॑।
 तद॑गच्छत्।
 ते॑ऽन्वाहार्य॑पच॑न॒मग्र॑ आद॑धत्।
 अथ॑ गा॒र्ह॑पत्यम्।
 अथा॑हव॒नीय॑म्।
 साऽब्र॑वीत् ॥ 30 ॥

प्राच्ये॑षाग् श्रीर॑गात्।
 भ॒द्रा भू॒त्वा सु॑व॒र्गं लो॒कमे॑ष्यन्ति।
 प्र॒जां तु न वै॑थ्स्यन्त॒ इति॑।
 यस्यै॒वम॒ग्निरा॑धी॒यते॑।
 प्राच्य॑स्य श्रीरे॑ति।
 भ॒द्रो भू॒त्वा सु॑व॒र्गं लो॒कमे॑ति।
 प्र॒जां तु न वि॑न्दते।
 साऽब्र॑वीदिडा॒ मनु॑म्।
 तथा॒ वा अ॒हं तवा॒ग्नि॑माधा॑स्यामि।
 यथा॒ प्र प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्मिथु॒नैर्ज॑निष्यसे ॥ 31 ॥

प्रत्य॑स्मिन्लो॒के स्था॒स्यसि॑।
 अ॒भि सु॑व॒र्गं लो॒कं जे॒ष्यसी॑ति।
 गा॒र्ह॑पत्य॒मग्र॑ आद॑धात्।

गार्हपत्यं वा अनुं प्रजाः पशवः प्रजायन्ते।
 गार्हपत्येनैवास्मै प्रजां पशून्प्राजंनयत्।
 अथान्वाहार्यपचनम्।
 तिर्यङ्ङिव वा अयं लोकः।
 अस्मिन्नेव तेन लोके प्रत्यतिष्ठत्।
 अथाहवनीयम्।
 तेनैव सुवर्गं लोकमभ्यजयत् ॥ 32 ॥

यस्यैवमग्निराधीयते।
 प्र प्रजयां पशुभिर्मिथुनैर्जायते।
 प्रत्यस्मिन्लोके तिष्ठति।
 अभि सुवर्गं लोकं जयति।
 यस्य वा अयथादेवतमग्निराधीयते।
 आ देवताभ्यो वृश्च्यते।
 पापीयान्भवति।
 यस्य यथादेवतम्।
 न देवताभ्य आ वृश्च्यते।
 वसीयान्भवति ॥ 33 ॥

भृगूणां त्वाऽङ्गिरसां व्रतपते व्रतेनादधामीति
 भृग्वङ्गिरसामादध्यात्।
 आदित्यानां त्वा देवानां व्रतपते

व्र॒तेना॑द॒धामी॒त्यन्या॒सां
 ब्रा॒ह्म॑णी॒नां प्र॒जाना॑म् ।
 वरु॑णस्य त्वा॒ राज्ञो॑ व्रतपते
 व्र॒तेना॑द॒धामी॒ति राज्ञः॑ ।
 इन्द्र॑स्य त्वेन्द्रि॒येण॑ व्रतपते
 व्र॒तेना॑द॒धामी॒ति राज॒न्यस्य॑ ।
 मनो॑स्त्वा ग्रा॒म॒ण्यो व्रतपते
 व्र॒तेना॑द॒धामी॒ति वैश्य॑स्य ।
 ऋ॒भूणां॑ त्वा॒ दे॒वानां॑ व्रतपते
 व्र॒तेना॑द॒धामी॒ति रथ॑का॒रस्य॑ ।
 य॒था॒दे॒व॒त॒म॒ग्नि॒राधी॑यते ।
 न दे॒वता॑भ्य॒ आ वृ॑श्च्यते ।
 वसी॑यान्भवति ॥ 34 ॥

ध्या॒य॒ति॒ वै रा॒त्रि॒श्चाव॑रुन्धे
 भवि॑ष्य॒न्तीत्य॑ब्रवी॒ज्जनि॒ष्यसे॑ऽज॒य॒द्वसी॑यान्भवति॒ नव॑ च ॥ 4 ॥

प्र॒जाप॑तिर्वा॒चः स॒त्यम॑पश्यत् ।
 तेना॒ग्नि॒माध॑त्त ।
 तेन॒ वै स आ॑र्ध्नोत् ।
 भूर्भु॑वः सुव॒रित्या॑ह ।
 ए॒तद्वै वा॒चः स॒त्यम् ।

य ए॒तेना॒ग्निमा॑ध॒त्ते।
 ऋ॒ध्नोत्ये॒व।
 अथो॑ स॒त्यप्रा॑शूरे॒व भ॑वति।
 अथो॑ य ए॒वं वि॒द्वान॑भि॒चर॑ति।
 स्तृ॒णुत ए॒वैन॑म् ॥ 35 ॥

भूरि॑त्याह।
 प्र॒जा ए॒व तद्य॑ज॒मानः॑ सृजते।
 भुव॑ इत्याह।
 अ॒स्मिन्ने॒व लो॒के प्र॑ति॒तिष्ठ॑ति।
 सुव॑रि॒त्याह।
 सु॒वर्ग॑ ए॒व लो॒के प्र॑ति॒तिष्ठ॑ति।
 त्रि॒भिर्क्ष॑रैर्गार्ह॑पत्य॒माद॑धाति।
 त्रय॑ इ॒मे लो॒काः।
 ए॒ष्वे॒वैनं॑ लो॒केषु॑ प्र॒ति॒ष्ठित॑माध॒त्ते।
 सर्वैः॑ प॒ञ्चभि॑राह॒वनी॑यम् ॥ 36 ॥

सु॒वर्गा॑य॒ वा ए॒ष लो॒काया॑धी॒यते।
 यदा॑ह॒वनी॑यः।
 सु॒वर्ग॑ ए॒वास्मै॑ लो॒के वा॒चः
 स॒त्यग्ं॑ सर्व॑मा॒प्नोति॑।
 त्रि॒भिर्गार्ह॑पत्य॒माद॑धाति।

प॒ञ्चभि॑राह॒वनी॑यम् ।
अ॒ष्टौ सम्प॑द्यन्ते ।
अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री ।
गा॒य॒त्रोऽग्निः॑ ।
यावा॑नेवाग्निः ।
तमा॑द्यन्ते ॥ 37 ॥

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत ।
ता अ॑स्मात्सृ॒ष्टाः परा॑चीरायन् ।
ताभ्यो॑ ज्योति॒रुद॑गृह्णात् ।
तं ज्योतिः॑ पश्यन्तीः प्र॒जा अ॒भिस॒माव॑र्तन्त ।
उ॒परी॑वाग्निमुद्गृ॒ह्णीयादु॑द्धरन् ।
ज्योति॑रे॒व पश्य॑न्तीः प्र॒जा
यज॑मानम॒भिस॒माव॑र्तन्ते ।
प्र॒जाप॑तेरक्ष्य॑श्वयत् ।
तत्परा॑ऽपतत् ।
तदश्वो॑ऽभवत् ।
तदश्व॑स्याश्व॒त्वम् ॥ 38 ॥

ए॒ष वै प्र॒जाप॑तिः ।
यद॒ग्निः ।
प्रा॒जाप॒त्योऽश्वः॑ ।

यदश्वं॑ पुरस्ता॒न्नय॑ति।
 स्वमे॒व चक्षुः॑ पश्यन्प्र॒जाप॑तिरनू॒देति॑।
 व॒ज्री वा ए॒षः।
 यदश्वः॑।
 यदश्वं॑ पुरस्ता॒न्नय॑ति।
 जा॒ताने॒व भ्रातृ॑व्यान्प्रणु॑दते।
 पुन॒राव॑र्तयति ॥ 39 ॥

ज॒निष्य॑माणाने॒व प्रति॑नुदते।
 न्या॑हव॒नीयो॒ गार्ह॑पत्यमकामयत।
 नि गार्ह॑पत्य आहव॒नीय॑म्।
 तौ वि॒भाजं॒ नाश॑कनोत्।
 सोऽश्वः॑ पूर्वा॒वाङ्भू॑त्वा।
 प्राञ्चं॑ पूर्वा॒मुद॑वहत्।
 तत्पूर्वा॑वाहः पूर्वा॒वाट॑त्वम्।
 यदश्वं॑ पुरस्ता॒न्नय॑ति।
 विभ॑क्तिरे॒वैन॑योः सा।
 अथो॒ नाना॑वीर्यावे॒वैनौ॑ कुरुते ॥ 40 ॥

यदु॒पर्यु॑परि॒ शिरो॒ हर॑त्।
 प्रा॒णान् वि॒च्छि॑न्द्यात्।
 अ॒धोऽधः॑ शिरो॑ हरति।

प्रा॒णानां॑ गोपी॒थाय॑ ।
 इ॒य॒त्य॒ग्रे॑ हरति ।
 अ॒थे॒य॒त्य॒थे॒य॑ति ।
 त्र॒यं॑ इ॒मे लो॒काः ।
 ए॒ष्वै॒वैनं॑ लो॒केषु॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒माध॑त्ते ।
 प्र॒जाप॑ति॒र॒ग्नि॑म॒सृ॒जत॑ ।
 सोऽ॒बि॒भे॒त्प्र मां॑ ध॒क्ष्य॒तीति॑ ॥ 41 ॥

तस्य॑ त्रे॒धा म॑हि॒मानं॑ व्यौ॒हत् ।
 शान्त्या॑ अ॒प्र॒दाहा॑य ।
 यत्त्रे॒धाऽ॒ग्निरा॑धी॒यते॑ ।
 म॒हि॒मानं॑मे॒वास्य॑ तद्व्यू॒हति॑ ।
 शान्त्या॑ अ॒प्र॒दाहा॑य ।
 पु॒न॒राव॑र्तयति ।
 म॒हि॒मानं॑मे॒वास्य॑ स॒न्द॒धाति॑ ।
 प॒शु॒र्वा ए॒षः ।
 यद॑श्वः ।
 ए॒ष रु॒द्रः ॥ 42 ॥

यद॑ग्निः ।
 यद॑श्वस्य प॒दे॑ऽ॒ग्नि॑मा॒द॒ध्यात् ।
 रु॒द्राय॑ प॒शून॑पि॒द॒ध्यात् ।

अ॒प॒शु॒र्य॒ज॒मानः॑ स्यात्।
य॒न्ना॒क्र॒मये॑त्।
अ॒न॒व॒रु॒द्धा॑ अ॒स्य॑ प॒शवः॑ स्युः।
पा॒र्श्व॒त आ॒क्र॒मये॑त्।
यथा॑ऽऽहि॒तस्या॒ग्नेर॒ङ्गारा॑ अ॒भ्यव॒वर्ते॑रन्।
अ॒व॒रु॒द्धा॑ अ॒स्य॑ प॒शवो॑ भव॒न्ति।
न रु॒द्राया॑पि॒दधा॑ति ॥ 43 ॥

त्रीणि॑ ह॒वीगं॑षि॒ निर्व॑पति।
वि॒राज॑ ए॒व वि॒क्रान्तं॑ यज॑मा॒नोऽनु॑ वि॒क्रम॑ते।
अ॒ग्रये॑ प॒व॒मा॒नाय॑।
अ॒ग्रये॑ पा॒व॒काय॑।
अ॒ग्रये॑ शु॒चये॑।
यद॒ग्रये॑ प॒व॒मा॒नाय॑ निर्व॑पति।
पु॒नात्ये॑वै॒नम्।
यद॒ग्रये॑ पा॒व॒काय॑।
पू॒त ए॒वास्मि॑न्नु॒न्नाद्यं॑ दधाति।
यद॒ग्रये॑ शु॒चये॑।
ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒समे॒वास्मि॑न्नु॒परि॑ष्टाद्दधाति ॥ 44 ॥

ए॒न॒मा॒ह॒व॒नीयं॑ ध॒त्तेऽश्व॑त्वं व॒र्तय॑ति कुरु॒त् इति॑
रु॒द्रो द॑धाति॒ यद॒ग्रये॑ शु॒चय॑ एकं च ॥ 5 ॥

दे॒वा॒सु॒राः सं॒य॒त्ता आ॒सन् ।
 ते दे॒वा वि॒ज॒यमु॑प॒यन्तः॑ ।
 अ॒ग्नौ वा॒मं व॒सु सं न्य॑दधत ।
 इ॒दमु॑ नो भविष्यति ।
 यदि॑ नो जे॒ष्यन्ती॑ति ।
 तद॒ग्नि॑र्नो॒त्सह॑मशकनोत् ।
 तत्त्वे॒धा वि॒न्य॑दधात् ।
 प॒शुषु॑ तृती॒यम् ।
 अ॒प्सु तृती॒यम् ।
 आ॒दि॒त्ये तृती॒यम् ॥ 45 ॥

तद्दे॒वा वि॒जित्य॑ ।
 पु॒न॒रवा॑रुरु॒त्सन्त॑ ।
 तेऽ॒ग्नये॑ प॒व॒मानाय॑ पु॒रो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपन् ।
 प॒शवो॑ वा अ॒ग्निः प॒व॒मानः॑ ।
 यदे॒व प॒शुष्वासी॑त् ।
 तत्ते॒नावारु॑न्धत ।
 तेऽ॒ग्नये॑ पा॒व॒काय॑ ।
 आपो॑ वा अ॒ग्निः पा॒व॒कः॑ ।
 यदे॒वाप्स्वासी॑त् ।
 तत्ते॒नावारु॑न्धत ॥ 46 ॥

तेऽग्नये शुचये।
असौ वा आदित्योऽग्निः शुचिः।
यदेवादित्य आसीत्।
तत्तेनावारुन्धत।
ब्रह्मवादिनो वदन्ति।
तनुवो वावैता अग्न्याधेयस्य।
आग्नेयो वा अष्टाकपालोऽग्न्याधेयमिति।
यत्तं निर्वपेत्।
नैतानि।
यथाऽऽत्मा स्यात् ॥ 47 ॥

नाङ्गानि।
तादृगेव तत्।
यदेतानि निर्वपेत्।
न तम्।
यथाऽङ्गानि स्युः।
नात्मा।
तादृगेव तत्।
उभयानि सह निरुप्याणि।
यज्ञस्य सात्मत्वाय।
उभयं वा एतस्यैन्द्रियं वीर्यमाप्यते ॥ 48 ॥

योऽग्निमाधत्ते।
 ऐन्द्राग्रमेकादशकपालमनुनिर्वपेत्।
 आदित्यं चरुम्।
 इन्द्राग्नी वै देवानामयातयामानौ।
 ये एव देवते अयातयाम्नी।
 ताभ्यामेवास्मा इन्द्रियं वीर्यमवरुन्धे।
 आदित्यो भवति।
 इयं वा अदितिः।
 अस्यामेव प्रतितिष्ठति।
 धेन्वै वा एतद्रेतः ॥ 49 ॥

यदाज्यम्।
 अनडुहस्तण्डुलाः।
 मिथुनमेवावरुन्धे।
 घृते भवति।
 यज्ञस्यालूक्षान्तत्वाय।
 चत्वारं आर्षेयाः प्राशन्ति।
 दिशामेव ज्योतिषि जुहोति।
 पशवो वा एतानि हवीग्षि।
 एष रुद्रः।
 यदग्निः ॥ 50 ॥

यथ्स॒द्य ए॒तानि॑ ह॒वीगं॑षि॒ निर्वपे॑त्।
 रु॒द्राय॑ प॒शूनपि॑ दध्यात्।
 अ॒प॒शुर्य॑ज॒मानः॑ स्यात्।
 यन्नानु॑निर्वपे॑त्।
 अन॑वरुद्धा अस्य प॒शवः॑ स्युः।
 द्वा॒दश॑सु रात्रीष्वनु॒ निर्वपे॑त्।
 सं॒व॒थ्स॒रप्र॑तिमा॒ वै द्वा॑दश॒ रात्र॑यः।
 सं॒व॒थ्स॒रेणै॒वास्मै॑ रु॒द्रगं॑ श॒मयि॑त्वा।
 प॒शून॑वरुन्धे।
 यदेक॑मेकमे॒तानि॑ ह॒वीगं॑षि॒ निर्वपे॑त् ॥ 51 ॥

यथा॒ त्री॑ण्या॒वप॑नानि पू॒रये॑त्।
 ता॒दृक्त॑त्।
 न प्र॒जन॑नमुच्छि॒गंषे॑त्।
 एकं॑ निरु॒प्ये॑त्।
 उत्त॑रे॒ सम॑स्येत्।
 तृ॒तीय॑मे॒वास्मै॑ लो॒कमु॑च्छि॒गंषे॑ति प्र॒जन॑नाय।
 तं प्र॒जया॑ प॒शुभि॑रनु॒ प्रजा॑यते।
 अथो॑ य॒ज्ञस्यै॒वैषाऽभि॑क्रान्तिः।
 रथ॑च॒क्रं प्र॑वर्तयति।
 म॒नु॒ष्य॒रथे॒नैव॑ दे॒वर॒थं प्र॒त्यव॑रोहति ॥ 52 ॥

ब्रह्मवादिनो वदन्ति।
 होतव्यमग्निहोत्रां(३) न होतव्या(३)मिति।
 यद्यजुषा जुहुयात्।
 अयथापूर्वमाहुती जुहुयात्।
 यत्र जुहुयात्।
 अग्निः पराभवेत्।
 तूष्णीमेव होतव्यम्।
 यथापूर्वमाहुती जुहोति।
 नाग्निः पराभवति।
 अग्नीधे ददाति ॥ 53 ॥

अग्निमुखानेवतून्प्रीणाति।
 उपबर्हणं ददाति।
 रूपाणामवरुद्ध्यै।
 अश्वं ब्रह्मणे।
 इन्द्रियमेवावरुन्धे।
 धेनुग्ं होत्रे।
 आशिषं एवावरुन्धे।
 अनङ्गाहमध्वर्यवे।
 वह्निर्वा अनङ्गान्।
 वह्निरध्वर्युः ॥ 54 ॥

वह्नि॑नै॒व वह्नि॑ य॒ज्ञस्या॑व॒रुन्धे॑ ।
 मि॒थुनौ॑ गा॒वौ द॑दाति ।
 मि॒थुन॑स्या॒व॒रु॒द्ध्यै॑ ।
 वा॒सो द॑दाति ।
 स॒र्वदे॒वत्यं॑ वै वा॒सः ।
 सर्वा॑ ए॒व दे॒वताः॑ प्रीणाति ।
 आ द्वा॑द॒शभ्यो॑ ददाति ।
 द्वा॑द॒श मा॒साः सं॒वत्स॒रः ।
 सं॒वत्स॒र ए॒व प्र॒ति॑तिष्ठति ।
 का॒ममूर्ध्वं॑ दे॒यम् ।
 अ॒प॒रि॒मित॒स्या॑व॒रु॒द्ध्यै ॥ 55 ॥

आ॒दि॒त्ये तृ॒ती॒यम॒प्स्वासी॑त्त॒त्तेना॑वा॒रुन्धत्॑ स्यादा॑प्य॒ते
 रे॒तोऽग्नि॑रेक॒मेकमे॒तानि॑ ह॒वीग॑र्षि॒ निर्व॑पे॒त्प्रत्य॑व॒रोह॑ति
 द॒दात्य॑ध्व॒र्युर्दे॒यमे॑कं च ॥ 6 ॥

घ॒र्मः शि॒र॒स्त॒द्यम॑ग्निः ।
 स॒म्प्रि॑यः प॒शुभि॑र्भुवत् ।
 छ॒र्दि॒स्तो॒काय॑ त॒नया॑य यच्छ ।
 वा॒तः प्रा॒ण॒स्त॒द्यम॑ग्निः ।
 स॒म्प्रि॑यः प॒शुभि॑र्भुवत् ।
 स्व॒दि॒तं तो॒काय॑ त॒नया॑य पि॒तुं प॑च ।
 प्रा॒ची॒मनु॑ प्र॒दिशं॑ प्रेहि॑ वि॒द्वान् ।

अ॒ग्नेर॑ग्ने॒ पुरो॑ अ॒ग्निर्भ॑वे॒ह ।
 वि॒श्वा आ॑शा॒ दी॒द्यानो॑ विभा॒हि ।
 ऊ॒र्ज नो॑ धेहि॒ द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ॥ 56 ॥

अ॒र्कश्च॑क्षु॒स्तद॒सौ सूर्य॑स्तद॒यम॒ग्निः ।
 स॒म्प्रि॑यः प॒शुभि॑र्भुवत् ।
 यत्ते॑ शु॒क्र शु॒क्रं वर्चः॑ शु॒क्रा त॒नूः ।
 शु॒क्रं ज्यो॑तिरज॒स्रम् ।
 तेन॑ मे दी॒दिहि॒ तेन॒ त्वाऽऽद॑धे ।
 अ॒ग्निना॑ऽग्ने॒ ब्रह्म॑णा ।
 आ॒न॒शे व्या॑न॒शे सर्व॑मायु॒र्व्या॑न॒शे ।
 ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑ ।
 वि॒राट्च॑ स्व॒राट्च॑ ।
 ते मा॑ वि॒शतां॑ ते मा॑ जि॒न्वता॑म् ॥ 57 ॥

ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑ ।
 स॒म्राट्चा॑भि॒भूश्च॑ ।
 ते मा॑ वि॒शतां॑ ते मा॑ जि॒न्वता॑म् ।
 ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑ ।
 वि॒भूश्च॑ परि॒भूश्च॑ ।
 ते मा॑ वि॒शतां॑ ते मा॑ जि॒न्वता॑म् ।
 ये ते॑ अ॒ग्ने शि॒वे त॒नुवौ॑ ।

प्र॒भ्वी च॒ प्रभू॑तिश्च।
 ते मा वि॑शतां॒ ते मां जि॑न्वताम्।
 यास्ते॑ अ॒ग्ने शि॒वास्त॒नुवः॑।
 ताभि॑स्त्वाऽऽद॑धे।
 यास्ते॑ अ॒ग्ने घो॒रास्त॒नुवः॑।
 ताभि॑र॒मुं ग॑च्छ ॥ 58 ॥

चतु॑ष्पदे जिन्वतां त॒नुव॒स्त्रीणि॑ च ॥ 7 ॥

इ॒मे वा ए॒ते लो॒का अ॒ग्रयः॑।
 ते यद॑व्यावृ॒त्ता आ॒धी॒येर॑न्।
 शो॒चये॑यु॒र्यज॑मानम्।
 घ॒र्मः शि॒र इति॑ गा॒र्ह॑पत्य॒माद॑धाति।
 वातः॑ प्रा॒ण इत्य॑न्वाहा॒र्य॒पच॑नम्।
 अ॒र्कश्च॑क्षु॒रित्या॑ह॒वनी॑यम्।
 तेनै॒वैना॒न्व्याव॑र्तयति।
 तथा॒ न शो॑चयन्ति॒ यज॑मानम्।
 र॒थ॒न्त॒रम॒भिगा॑यते॒ गा॒र्ह॑पत्य आ॒धी॒यमा॑ने।
 राथ॑न्तरो॒ वा अ॒यं लो॒कः ॥ 59 ॥

अ॒स्मिन्ने॒वैनं॑ लो॒के प्र॑ति॒ष्ठित॒माध॑त्ते।
 वा॒म॒दे॒व्यम॒भिगा॑यत उ॒द्ध्रिय॑माणे।
 अ॒न्तरि॑क्षं॒ वै वा॑म॒दे॒व्यम्।

अ॒न्तरि॑क्ष ए॒वैनं॑ प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 अथो॒ शान्ति॑र्वै वा॒मदे॒व्यम् ।
 शान्तमे॒वैनं॑ पश॒व्यमुद्ध॑रते ।
 बृह॑द॒भिगा॑यत आह॒वनी॑य॒ आधी॑यमाने ।
 बार्ह॑तो वा अ॒सौ लो॒कः ।
 अ॒मुष्मि॑न्ने॒वैनं॑ लो॒के प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 प्र॒जाप॑तिर॒ग्निम॑सृजत ॥ 60 ॥

सोऽश्वोऽ॒वारो॑ भू॒त्वा परा॑डैत् ।
 तं वा॑रव॒न्तीये॑नावारयत ।
 तद्वा॑रव॒न्तीय॑स्य वारव॒न्तीय॑त्वम् ।
 श्यै॒तेन॑ श्ये॒ती अ॑कुरुत ।
 तच्छ्यै॒तस्य॑ श्यै॒तत्व॑म् ।
 यद्वा॑रव॒न्तीय॑मभिगायते ।
 वा॒रयि॑त्वै॒वैनं॑ प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 श्यै॒तेन॑ श्ये॒ती कु॑रुते ।
 घ॒र्मः शि॒र इति॑ गा॒र्हप॑त्य॒माद॑धाति ।
 स॒शीर्षा॑णमे॒वैन॑माध॒त्ते ॥ 61 ॥

उपै॑न्मु॒त्तरो॑ य॒ज्ञो न॑मति ।
 रु॒द्रो वा ए॒षः ।
 यद॒ग्निः ।

स आ॒धी॒य॒मा॒न ई॒श्व॒रो य॒ज॒मा॒न॒स्य
 प॒शून् हि॒गं॒सि॒तोः।
 स॒म्प्रि॒यः प॒शुभि॑र्भुव॒दित्या॑ह।
 प॒शुभि॑रे॒वैन॒गं स॒म्प्रि॒यं क॒रोति॑।
 प॒शूना॑महि॒गंसा॑यै।
 छु॒र्दि॒स्तो॒काय॒ तन॑याय य॒च्छे॒त्याह॑।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॒स्ते।
 वातः॑ प्रा॒ण इत्य॑न्वाहार्य॒पच॑नम् ॥ 62 ॥

स॒प्रा॑णमे॒वैन॒माध॑त्ते।
 स्व॒दि॒तं तो॒काय॒ तन॑याय पि॒तुं प॒चे॒त्याह॑।
 अ॒न्नमे॒वास्मै॑ स्व॒दय॑ति।
 प्रा॒ची॒मनु॑ प्र॒दिशं॑ प्रेहि॑ वि॒द्वानि॑त्याह।
 वि॒भक्ति॑रे॒वैन॑योः सा।
 अथो॑ नाना॑वीर्या॒वैवैनौ॑ कुरु॒ते।
 ऊ॒र्जं नो॑ धेहि॒ द्वि॒पदे॒ चतु॑ष्पद् इत्या॒ह।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॒स्ते।
 अ॒र्कश्च॑क्षु॒रित्या॑ह॒वनी॑यम्।
 अ॒र्को वै दे॒वाना॑म॒न्नम् ॥ 63 ॥

अ॒न्नमे॒वाव॑रुन्धे।
 तेन॑ मे दी॒दिही॑त्याह।

समिन्ध ए॒वैन॑म् ।
 आ॒न॒शे व्या॑न॒श इति॑ त्रि॒रुदि॑ङ्गयति ।
 त्रय॑ इ॒मे लो॒काः ।
 ए॒ष्वे॒वैनं॑ लो॒केषु॑ प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 तत्तथा॑ न का॒र्यम् ।
 वी॒ङ्गित॑मप्रति॑ष्ठित॒माद॑धीत ।
 उ॒द्धृत्यै॒वाधाया॑भि॒मन्त्रियः॑ ।
 अवी॑ङ्गितमे॒वैनं॑ प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 वि॒राट्च॑ स्व॒राट्च॑ यास्ते॑ अ॒ग्ने
 शि॒वास्त॒नुव॒स्ताभि॒स्त्वाऽऽद॑धु॒ इत्या॑ह ।
 ए॒ता वा अ॒ग्नेः शि॒वास्त॒नुवः॑ ।
 ताभि॑रे॒वैन॒गुं सम॑र्धयति ।
 यास्ते॑ अ॒ग्ने घो॒रास्त॒नुव॒स्ताभि॑र॒मुं ग॒च्छेति॑
 ब्रूया॒द्यं द्वि॒ष्यात् ।
 ताभि॑रे॒वैनं॑ परा॑भावयति ॥ 64 ॥

लो॒कोऽसृ॑जतैन॒माध॑त्तेऽन्वाहार्य॒पच॑नं दे॒वाना॒मन्न॑मेनं॒ प्रति॑ष्ठित॒माध॑त्ते पञ्च॑ च ॥ 8 ॥

श॒मी॒ग॒र्भाद॒ग्निं म॑न्थति ।
 ए॒षा वा अ॒ग्नैर्य॒ज्ञिया॑ त॒नूः ।
 तामे॒वास्मै॑ जनयति ।
 अदि॑तिः पु॒त्रका॑मा ।

सा॒ध्येभ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ ब्रह्मो॒दनम॑पचत् ।
तस्या॑ उ॒च्छेष॑णमददुः ।
तत्प्राश्ना॑त् ।
सा रेतो॑ऽधत्त ।
तस्यै॑ धा॒ता चा॑र्य॒मा चा॑जायेताम् ।
सा द्वि॒तीय॑मपचत् ॥ 65 ॥

तस्या॑ उ॒च्छेष॑णमददुः ।
तत्प्राश्ना॑त् ।
सा रेतो॑ऽधत्त ।
तस्यै॑ मि॒त्रश्च॒ वरु॑णश्चाजायेताम् ।
सा तृ॒तीय॑मपचत् ।
तस्या॑ उ॒च्छेष॑णमददुः ।
तत्प्राश्ना॑त् ।
सा रेतो॑ऽधत्त ।
तस्या॑ अ॒गंश॑श्च॒ भग॑श्चाजायेताम् ।
सा च॑तु॒र्थम॑पचत् ॥ 66 ॥

तस्या॑ उ॒च्छेष॑णमददुः ।
तत्प्राश्ना॑त् ।
सा रेतो॑ऽधत्त ।
तस्या॑ इन्द्र॑श्च॒ विव॑स्वाग्श्चाजायेताम् ।

ब्र॒ह्मो॒दनं॑ प॒चति॑ ।
 रे॒तं ए॒व तद॑धाति ।
 प्रा॒ऽश्न॑न्ति ब्रा॒ह्म॒णा औ॒दन॑म् ।
 यदा॑ज्यंमुच्छि॒ष्य॑ते ।
 तेन॑ स॒मिधो॒ऽभ्यज्या॑दधाति ।
 उ॒च्छे॒ष॑णा॒द्वा अदि॑ती॒ रेतो॑ऽधत्त ॥ 67 ॥

उ॒च्छे॒ष॑णादे॒व तद्रेतो॑ धत्ते ।
 अ॒स्थि॒ वा ए॒तत् ।
 यथ्स॒मिधः॑ ।
 ए॒तद्रेतः॑ ।
 यदा॑ज्यंम् ।
 यदा॑ज्ये॒न स॒मिधो॒ऽभ्यज्या॑दधाति ।
 अ॒स्थ्ये॒व तद्रेत॑सि दधाति ।
 तिस्र॑ आद॑धाति मिथु॒न॒त्वाय॑ ।
 इय॑तीर्भवन्ति ।
 प्र॒जाप॑तिना यज्ञ॒मुखे॒न संमि॑ताः ॥ 68 ॥

इय॑तीर्भवन्ति ।
 य॒ज्ञ॒प॒रुषा॑ संमि॑ताः ।
 इय॑तीर्भवन्ति ।
 ए॒ताव॒द्वै पु॒रुषे॑ वी॒र्य॑म् ।

वी॒र्य॑संमिताः ।
 आ॒र्द्रा भ॑वन्ति ।
 आ॒र्द्रमि॑व हि रे॒तः सि॒च्यते॑ ॥
 चि॒त्रिय॑स्याश्व॒त्थस्या॑द॒धाति॑ ।
 चि॒त्रमे॒व भ॑वति ।
 घृ॒तव॑तीभि॒राद॑धाति ॥ 69 ॥

ए॒तद्वा अ॒ग्नेः प्रि॒यं धाम॑ ।
 यद्घृ॒तम् ।
 प्रि॒येणै॒वैनं॑ धाम्ना॒ सम॑र्धयति ।
 अथो॒ तेज॑सा ।
 गा॒य॒त्रीभिर्ब्रा॑ह्म॒णस्या॑द॒ध्यात् ।
 गा॒य॒त्रच्छ॑न्दा॒ वै ब्रा॑ह्म॒णः ।
 स्वस्य॒ छन्द॑सः प्रत्यय॒न॒स्त्वाय॑ ।
 त्रि॒ष्टुग्भी॑ राज॒न्यस्य॑ ।
 त्रि॒ष्टुप्छ॑न्दा॒ वै रा॑ज॒न्यः ।
 स्वस्य॒ छन्द॑सः प्रत्यय॒न॒स्त्वाय॑ ॥ 70 ॥

जग॑तीभि॒र्वैश्य॑स्य ।
 जग॑तीछ॒न्दा॒ वै वैश्यः॑ ।
 स्वस्य॒ छन्द॑सः प्रत्यय॒न॒स्त्वाय॑ ।
 तग्ं॑ सं॒वत्स॑रं गो॒पायेत् ।

संव॒थ्स॒र॒गं॑ हि॒ रे॒तो॑ हि॒तं॑ वर्ध॒ते।
यद्ये॑न॒गं॑ सं॒वथ्स॒रे॑ नो॒प॒न॒मे॑त्।
स॒मि॒धः॑ पु॒न॒रा॒द॒ध्या॑त्।
रे॒तं॑ ए॒व तद्धि॑तं॒ वर्ध॑मानमेति।
न मा॒गुं॒समं॑श्रीयात्।
न स्त्रिय॒मुपे॑यात् ॥ 71 ॥

यन्मा॒गुं॒समं॑श्रीयात्।
यथ्त्रि॒यमु॑पेयात्।
निर्वी॑र्यः स्यात्।
नैन॑म॒ग्निरु॑प॒न॒मे॑त्।
श्व आ॑धा॒स्यमा॑नो ब्रह्मो॒द॒नं॑ पंचति।
आ॒दि॒त्या वा॑ इ॒त उ॑त्त॒माः सु॑व॒र्गं लो॒क॒मा॑यन्।
ते वा॑ इ॒तो य॒न्तं॑ प्रति॒नुद॑न्ते।
ए॒ते ख॒लु वा॑वादि॒त्याः।
यद्ब्रा॑ह्म॒णाः।
तैरे॒व स॒न्त्वं ग॑च्छति ॥ 72 ॥

नैनं॑ प्रति॒नुद॑न्ते।
ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वदन्ति।
क्वा॑ सः।
अ॒ग्निः॑ का॒र्यः॑।

योऽस्मै प्रजां पशून्प्रजनयतीति ।
 शल्कैस्ताग्ं रात्रिमग्निमिन्धीत ।
 तस्मिन्नुपव्युषमरणी निष्टपेत् ।
 यथर्षभाय वाशिता न्याविच्छायति ।
 तादृगेव तत् ।
 अपोदूह्य भस्माग्निं मन्थति ॥ 73 ॥

सैव साऽग्नेः सन्ततिः ।
 तं मथित्वा प्राञ्चमुद्धरति ।
 संवत्सरमेव तद्रेतो हितं प्रजनयति ।
 अनाहितस्तस्याग्निरित्याहुः ।
 यः समिधोऽनाधायग्निमाधत्त इति ।
 ताः संवत्सरे पुरस्तादादध्यात् ।
 संवत्सरादेवैनमवरुध्याधत्ते ।
 यदि संवत्सरेऽनादध्यात् ।
 द्वादश्यां पुरस्तादादध्यात् ।
 संवत्सरप्रतिमा वै द्वादश रात्रयः ।
 संवत्सरमेवास्याहिता भवन्ति ।
 यदि द्वादश्यां नादध्यात् ।
 त्र्यहे पुरस्तादादध्यात् ।
 आहिता एवास्य भवन्ति ॥ 74 ॥

द्वितीयमपच्चतुर्थमपचददिती॑ रेतो॑ऽधत्त॒ संमिता॑ घृतवती॑भिरादधाति॒ राज॒न्यः
स्वस्य॒ छन्द॑सः प्रत्ययन॒स्त्वाये॑याद्गच्छति॒ मन्थति॒ रात्र॑यश्च॒त्वरि॑ च ॥ ९ ॥

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत।
स रि॑रिचानो॑ऽमन्यत।
स तपो॑ऽतप्यत।
स आ॒त्मन्वी॑र्यमपश्यत्।
तद॑वर्धत।
तद॑स्मा॒थ्सह॑सो॒र्ध्वम॑सृज्यत।
सा वि॒राड॑भवत्।
तां दे॒वासुरा॑ व्यंगृह्णत।
सो॑ऽब्रवीत्प्र॒जाप॑तिः।
मम॒ वा ए॒षा ॥ ७५ ॥

दोहा॑ ए॒व यु॒ष्माक॑मिति॑।
सा ततः॑ प्राच्युद॑क्रामत्।
तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्।
अथ॑र्व पितुं मे॑ गोपा॒येति॑।
सा द्वि॒तीय॑मुद॑क्रामत्।
तत्प्र॒जाप॑तिः पर्य॑गृह्णात्।
नर्य॑ प्र॒जां मे॑ गोपा॒येति॑।
सा तृ॒तीय॑मुद॑क्रामत्।

तत्प्रजापतिः पर्यगृह्णात्।
शग्स्यं पशून्मे गोपायेति ॥ 76 ॥

सा चतुर्थमुदक्रामत्।
तत्प्रजापतिः पर्यगृह्णात्।
सप्रथं सभां मे गोपायेति।
सा पञ्चममुदक्रामत्।
तत्प्रजापतिः पर्यगृह्णात्।
अहे बुध्निय मन्त्रं मे गोपायेति।
अग्नीन् वाव सा तान्व्यक्रमत।
तान्प्रजापतिः पर्यगृह्णात्।
अथो पङ्क्तिमेव।
पङ्क्तिर्वा एषा ब्राह्मणे प्रविष्टा ॥ 77 ॥

तामात्मनोऽधि निर्मिमीते।
यदग्निराधीयते।
तस्मादेतावन्तोऽग्नय आधीयन्ते।
पाङ्क्तं वा इदग्ं सर्वम्।
पाङ्क्तेनैव पाङ्क्तग्ं स्पृणोति।
अथर्वं पितुं मे गोपायेत्याह।
अन्नमेवैतेन स्पृणोति।
नर्यं प्रजां मे गोपायेत्याह।

प्र॒जामे॒वैतेन॑ स्पृ॒णोति॑ ।
शग्॑स्य॒ प॒शून्मे॑ गोपा॒येत्या॑ह ॥ 78 ॥

प॒शूने॒वैतेन॑ स्पृ॒णोति॑ ।
सप्र॑थ स॒भां मे॑ गोपा॒येत्या॑ह ।
स॒भामे॒वैतेन॑न्द्रि॒यग्ग् स्पृ॒णोति॑ ।
अहे॑ बु॒ध्निय॒ मन्त्रं॑ मे गोपा॒येत्या॑ह ।
मन्त्रं॑मे॒वैतेन॑ श्रि॒यग्ग् स्पृ॒णोति॑ ।
यद॑न्वाहा॒र्यप॑च॒नेऽन्वाहा॒र्यं प॑च॒न्ति ।
तेन॑ सो॑ऽस्या॒भीष्टः॑ प्री॒तः ।
यद्गार्ह॑पत्य॒ आज्यं॑मधि॒श्रय॑न्ति॒ सम्प॑त्नी॒र्याज॑यन्ति ।
तेन॑ सो॑ऽस्या॒भीष्टः॑ प्री॒तः ।
यदा॑हव॒नीये॒ जुह्व॑ति ॥ 79 ॥

तेन॑ सो॑ऽस्या॒भीष्टः॑ प्री॒तः ।
यथ्स॒भायां॑ वि॒जय॑न्ते ।
तेन॑ सो॑ऽस्या॒भीष्टः॑ प्री॒तः ।
यदा॑वस॒थेऽन्न॑ग्ं ह॒रन्ति॑ ।
तेन॑ सो॑ऽस्या॒भीष्टः॑ प्री॒तः ।
तथा॑ऽस्य॒ सर्वे॑ प्री॒ता अ॒भीष्टा॒ आधी॑यन्ते ।
प्र॒व॒स॒थमे॒ष्यन्ने॒वमु॑प॒तिष्ठे॒तैक॑मेकम् ।
यथा॑ ब्राह्म॒णाय॑ गृहेवा॒सिने॑ परि॒दाय॑ गृ॒हाने॑ति ।

ता॒दृ॒गे॒व॒ तत् ।
 पु॒न॑रा॒ग॒त्यो॒प॑तिष्ठते ।
 साऽभा॑गे॒यमे॒वैषां॑ तत् ।
 सा तत॑ ऊ॒र्ध्वारो॑हत् ।
 सा रो॑हि॒ण्य॑भवत् ।
 तद्रो॑हि॒ण्यै रो॑हि॒णित्व॑म् ।
 रो॒हि॒ण्याम॒ग्नि॑मादधीत ।
 स्व ए॒वैनं॑ यो॒नौ प्र॑ति॒ष्ठित॒माध॑त्ते ।
 ऋ॒ध्नोत्ये॑नेन ॥ 80 ॥

ए॒षा प॒शून्मे॑ गो॒पा॒येति॑ प्र॒वि॒ष्टा प॒शून्मे॑
 गो॒पा॒येत्या॑ह जु॒ह्वति॑ तिष्ठते स॒प्त च॑ ॥ 10 ॥

ब्रह्म॑ सन्ध॒त्तं कृ॒त्तिका॑सू॒द्धन्ति॑ द्वा॒दश॑सु॒ प्र॒जाप॑तिर्वा॒चो
 दे॒वासुरा॑स्तद॒ग्नि॑र्नो॒द्घर्मः॑ शिर॑ इ॒मे वै श॑मीग॒र्भात्प्र॒जाप॑तिः
 स रि॑रि॒चानः॑ सत॒पः स आ॒त्मन्वी॑र्यं दश॑ ॥ 10 ॥

ब्रह्म॑ सन्ध॒त्तं तौ दि॒व्याव॑थो॒ शन्त्वा॑य॒ प्राच्ये॑षां
 यदु॒पर्यु॑परि॒ यथ्स॒द्यः सोऽश्वो॑ऽवा॒रो भू॒त्वा जग॑तीभि॒रशी॑तिः ॥ 80 ॥

ब्रह्म॑ सन्ध॒त्तमृ॒ध्नोत्ये॑नेन ॥

॥ हरिः ओ(३)म् ॥

॥ इति कृष्णयजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे प्रथमाष्टके प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥